

Å følge med

Du som arbeider på skolen/SFO har plikt til kontinuerlig å følge med på hva som foregår mellom elever. Skolen skal ha system som sikrer at hver enkelt gjør dette, blant annet gjennom tilsynsordninger og regelmessig kartlegging av det psykososiale miljøet. Det er rektor sitt ansvar å utvikle gode systemer som særlig ivaretar:

Hvor er det behov for å følge med?

Eksempler kan være spesifikke steder i skolegården, korridorer, toaletter, garderobes, gymsal, kantine, aula, SFO, leksehjelp, skolevei, skolebuss og på nett eller sosiale medier.

Når er det behov for å følge med?

Eksempler kan være spesielle tidspunkt, arrangementer, aktiviteter, fag, eller overgangssituasjoner.

Hvem er det behov for å følge med på?

Enkelte barn og unge kan være mer utsatt for å bli krenket/krenke enn andre. Barn er ulikt sårbare, og har behov for ekstra beskyttelse. Ensomhet, engstelse, nedsatt funksjonsevne, seksuell legning, kjønnsidentitet, religion og etnisitet kan være risikofaktorer.

Hvordan skal vi følge med?

Sirkulasjon, involvering og undring er tre gode stikkord.

Sirkulasjon handler om å bevege seg fysisk rundt eller bruke blikket for å fange opp samspillet mellom elevene.

Involvering handler om at du aktivt engasjerer deg i det elevene holder på med, for eksempel deltar i samtaler, lek og aktiviteter.

Undring handler om å stoppe opp og sjekke ut om knuffing, kommentarer, blikk o.l. har et dypere alvor.

Husk!

Elever og foreldre er aktører som kan utfylle skolens kunnskap om hvor, når og hvem det er behov for å følge godt med på. Involver dem!

Tips!

Skolen kan benytte flere gode verktøy for å avdekke skjulte mekanismer. Eksempler på dette er ulike sosiometriske undersøkelser, elevsamtaler, relasjonskartlegginger og systematisk observasjon.

Å gripe inn

Plikten til å gripe inn er knyttet til negative hendelser som skjer der og da, som du selv er vitne til, og som fortsatt pågår - de sikre observasjonene.

Det kan for eksempel være

- Å stoppe knuffing eller slåssing
- Å stoppe negativ språkbruk
- Å stoppe nedsettende kommentarer
- Å stoppe baksnakking
- Å stoppe utestengelser
- Å stoppe krenkelser på sosiale medier

Det er også viktig at du griper inn ved de usikre observasjonene, når elevenes handlinger, kommentarer, blikk og plassering vekker undring eller uro.

Måten du griper inn på må være forsvarlig, og egnet til å stanse det negative som foregår. Kanskje

trenger du støtte fra en kollega? Måten du griper inn på må også være ivaretagende overfor de involverte elevene.

Husk!

Å gi støtte til den som krenkes bør alltid være en del av det å gripe inn.

Tips!

Det kan være hensiktsmessig at ansatte trener på å gripe inn på gode måter. Bruk av rollespill i personalgrupper kan være godt egnet til dette. Da vil dere være bedre rustet til å håndtere krevende episoder når de oppstår.

Å varsle

Plikten til å varsle gjelder for deg som arbeider på skolen/SFO, dersom du tror eller vet at en elev ikke har det trygt og godt.

Mistanke eller kunnskap kan du få ved at

- Elever forteller
- Foresatte forteller
- Du eller dine kollegaer mistenker eller oppdager det

Det skal være lav terskel for å varsle, samtidig som det heller ikke er mulig å varsle om alle episoder som kan skje i løpet av en dag. Husk likevel på at enkelte episoder som kan virke uskyldige eller bagatellmessige for voksne, kan være alvorlig for barn og unge og føye seg inn i rekken av mange krenkelser. For å fange opp dette, må skolen ha rutiner for at de voksne kan snakke sammen regelmessig om det de fanger opp ved å følge med og gripe inn.

Hensikten med å varsle er å sikre at elever som opplever at det å gå på skolen/SFO er forbundet med engstelse eller frykt, blir tatt på alvor. Varsel sikrer da at skolens rektor tar ansvar for at elevens situasjon blir undersøkt godt, og at hensiktsmessige tiltak blir iverksatt.

Figuren viser hvordan varsel kan gå direkte fra deg som ansatt til rektor, dersom du avdekker en sak som du vet er alvorlig. I andre situasjoner, kan det være hensiktsmessig å snakke med noen kollegaer før dere eventuelt blir enige om å varsle rektor. Varsel bør være skriftlig.

Å undersøke

Når rektor har mottatt et varsel der det foreligger mistanke eller kunnskap om at en elev ikke har det trygt og godt skolemiljø, er det viktig at saken undersøkes grundig.

Dersom skolen bruker for liten tid og er for lite systematisk i undersøkelsesarbeidet, øker risikoen for at elevens situasjon ikke bedres. I verste fall kan elevens situasjon bli verre.

Undersøkelsene skal sikre at skolen skaffer seg god oversikt over saken og produserer dokumentasjon som underbygger dette. Eksempler

på god dokumentasjon kan være analyser fra kartlegginger, observasjonsnotater, logg fra samtaler og digitale spor.

Skolen bør undersøke saken ved å

- Samtale med eleven
- Samtale med elevens foreldre
- Samtale med andre elever
- Benytte ikke-anonym kartlegging, for eksempel Spekter
- Systematisk observasjon av samspill mellom elever
- Sjekke digitale spor

Å iverksette tiltak og evaluere

Når det viser seg at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen sette inn egnede tiltak for at eleven igjen får det trygt og godt.

Aktivitetsplan

Skolen skal lage en skriftlig plan, en aktivitetsplan, som beskriver de tiltakene som skal iverksettes,

og når de skal evalueres. Skolen må vurdere valg av tiltak ut ifra de undersøkelsene som er gjort. Det vil for eksempel være noen tiltak som er egnet til å stoppe mobbing, mens andre negative situasjoner krever andre tiltak.

Elevens stemme og elevens beste

Eleven har rett til å bli hørt ved valg av tiltak, og det vil være hensiktsmessig å ta foreldre med på råd. Skolen skal løpende evaluere om tiltakene er til elevenes beste, og egnet til at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Dokumentasjon

I tillegg til å lage en aktivitetsplan, må skolen dokumentere hvilke tiltak som faktisk blir gjennomført.

§ 9 A-4

Aktivitetsplikten i praksis